

Dafa-film (1928) 1930–1954

Společnost Dafa-film vznikla roku 1930, kdy zakladateli a majiteli Dr. Arthuru Feistovi, který pocházel z německy mluvící rodiny v Turnově, bylo vydáno povolení k provozování živnosti.¹⁾ Hlavní obchodní náplní společnosti byla převážně distribuce německých filmů, ale také natáčení nových českých filmů, na kterých spolupracovala i s německými a rakouskými herci, přechodně žijícími v Praze.²⁾

Původně se Dafa-film věnovala výhradně distribuci filmových pásů pro jednotlivá kina. Z mnoha jí distribuovaných filmů byly některé na počátku třicátých let 20. století recenzovány v domácích periodikách. Do této kategorie lze zařadit němý film *AUTO* nebo melodrama *ČERNÝ PLAMEN*, který byl dokonce Ministerstvem vnitra zařazen do kategorie kulturně-výchovných filmů.³⁾

Realizaci vlastních snímků se společnost Dafa-film začala věnovat až v roce 1932, kdy vznikl film *VĚZEŇ NA BEZDĚZI*, který byl natočen v ne-

vyhovujícím filmovém ateliéru na zvukové filmy v Praze-Modřanech.⁴⁾ Později následovaly ještě tyto filmy: *DIAGNOSA X* (1933), *POZDNÍ MÁJ* (1934), *ZA ŘÁDOVÝMI DVEŘMI* (1934), *VÝKŘIK DO SIBÍRSKÉ NOCI* (1935), *WIENER FIAKERLIED* (1936), *SVĚTLO JEHO OČÍ* (1936), *KLATOVŠTÍ DRAGONI* (1937), *KRB BEZ OHNĚ* (1937), *MATČINA ZPOVĚĚ* (1937), *KRÁLOVNA STŘÍBRNÝCH HOR* (1939), *PANÍ KAČKA ZASAHUJE...* (1939), *UMLČENÉ RTY* (1939), *ADAM A EVA* (1940), *PEREJE* (1940) a *PRAŽSKÝ FLAMENDR* (1941).⁵⁾

Během třicátých let byli společnost Dafa-film a její majitel Arthur Feist opakovaně vyšetřováni Policejním ředitelstvím v Praze pro nejrůznější delikty, které se týkaly dopravních nehod firemních vozidel, smrtelného pracovního úrazu⁶⁾ nebo obvinění z hospodářského trestného činu.⁷⁾

Původní sídlo společnosti se nacházelo v čp. 1 ve Štěpánské ulici v Praze, odkud také Arthur Feist řídil své obchodní aktivity. V roce 1935 se

1) Národní filmový archiv (NFA), f. Dafa-film, inv. č. 13, Živnostenský list vydaný dne 30. srpna 1930.

2) Národní archiv (NA), f. Policejní ředitelství — všeobecná spisovna II., spisové období 1941–1951 (PŘ-VS II.), sign. F 284/1, k. 2036, Zpráva obvodního inspektora Antonína Špačka ze dne 23. 2. 1933.

3) Anon., *Filmy. Rozpravy Aventina* 6, 1931, č. 36 (28. 5.), s. 431.

4) Zdeněk Štábla, *Data a fakta z dějin čs. kinematografie 1896–1945*. Praha: Československý filmový ústav 1990, s. 227–228.

5) Kol., *Český hraný film II, 1930–1945*. Praha: Národní filmový archiv 1998.

6) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 32, Kmenový list na jméno Václav Březenský.

7) „[...] Dr. Pošík zadal jim totiž k promítání film „Černý plamen“ a tímto zavázali se předkládati mu do 15. každého měsíce vyúčtování ohledně promítání filmu v biographech. Této okolnosti však zmínění nedodrželi

musela společnost z důvodu rozsáhlého požáru v obchodních místnostech přestěhovat do nových prostor na Václavské náměstí v Praze. Samotný požár způsobil nejen velké hmotné škody, ale i úmrtí dvou zaměstnanců. Další stěhování nastalo v červenci roku 1939, kdy se společnost přestěhovala do ulice U Půjčovny 4 na Praze 2.⁸⁾

V roce 1939 se vznikem protektorátu Čechy a Morava dochází k mnoha změnám ve fungování filmových společností. Mnozí majitelé přišli o svůj majetek, když nebyli schopni prokázat svůj arijský původ. Majitelé německého původu, ale protektorátní příslušnosti, ochotně přijímali říšskoněmecké občanství, aby mohli snáze získat výhodnější obchodní příležitosti. Této situace využil i majitel společnosti Dafa-film Arthur Feist, který na konci roku 1939 nabyl německé občanství, díky čemuž o rok později snáze arizoval práva k filmové společnosti Moldavia-film.⁹⁾

Kromě arizovaného židovského majetku převzala společnost Dafa-film v roce 1940 provozy kin Moderna v Brně a Palác ve Slezské Ostravě a dále se stala spolumajitelem kina Elektra a Kavárenských a restauračních podniků v Moravské Ostravě.¹⁰⁾

Společnost Dafa-film byla povinně registrována v Českomoravském filmovém ústředí jako společnost, která obchoduje a půjčuje filmy.¹¹⁾ V roce 1942 se pokusila rozšířit své členství jako výrobce celovečerních filmů, ale tato přihláška byla nakonec filmovým ústředím zamítnuta.¹²⁾

Výrazné personální změny představuje rok 1942, kdy majitel Arthur Feist z důvodů vojenské služby v říšské armádě nebyl schopen dále plně řídit společnost, a proto nově vytvořil dvě pozice pro ředitele společnosti. Na pozici prvního ředitele byl jmenován dosavadní obchodní zástupce Karel Fencel,¹³⁾ do pozice druhé ředitelky byla „dosazena“ manželka majitele Erna Feistová (rozená Krbková).¹⁴⁾ Co se týče personální politiky nových ředitelů, můžeme sledovat, že prakticky nedocházelo k obměnám.¹⁵⁾ V únoru roku 1943 bylo u společnosti Dafa-film zaměstnáno celkem šestnáct osob.¹⁶⁾

V souvislosti s blížícím se koncem druhé světové války začali majitelé společnosti Dafa-film tušit, že budou perzekuováni za arizaci židovského majetku a také aktivní spolupráci s německou okupační mocí. Proto v květnu roku 1945 ukryli vybraný majetek společnosti u svých zaměstnan-

a z toho důvodu učinil na ně dr. Pošík trestní oznámení, tím spíše že předpokládal, že mu některé biografy, v nichž film byl promítán, vůbec neudali. Tím dále tvrdí, [že] b[rat]ři Faistové financovali některé položky, aby zmenšili výplatu na něho připadajícího obnosu“ [!]. NA, f. PŘ-VS II., sign. F 284/1, k. 2036, Oznámení Policejního ředitelství v Praze ze dne 23. 9. 1931.

8) NA, PŘ-VS II., sign. F 284/1, k. 2036, Dopis společnosti Dafa-film adresovaný Okresnímu policejnímu komisařství na Královských Vinohradech ze dne 24. 2. 1940.

9) NFA, f. Moldavia-film, inv. č. 2, Protokol o smlouvě mezi Moldavia-film a. s. a Dr. Arthurem Feistem. Tomáš L a c h m a n, Moldavia-Film a. s. (1937–1948). *Iluminace* 19, 2007, č. 3, s. 215–216.

10) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 17, Rozhodnutí o vyměření členského příspěvku za rok 1941.

11) NFA, f. Českomoravské filmové ústředí (ČMFÚ), inv. č. 346, Dopis ČMFÚ Správě kinematografů v Brandýse nad Orlicí o zamítnutí stížnosti na společnost Dafa-film.

12) „Na základě řízení provedeného o Vašem návrhu bylo zjištěno, že nejsou splněny předpoklady pro výkon shora uvedené činnosti“ [!]. NFA, f. Dafa-film, inv. č. 18, Výměr o zamítnutí návrhu na přijetí.

13) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 37. Karel Fencel před příchodem do firmy Dafa-film pracoval v letech 1929–1930 jako obchodní zástupce u společnosti Merkur-film.

14) NA, f. Policejní ředitelství Praha — evidence osob (PŘ-EO), sign. Policejní přihláška Feistová Erna.

15) NFA, f. ČMFÚ, inv. č. 462, Hlášení stavu zaměstnanců k 15. 2. 1943, značka spisu: II D Dafa-film.

16) Kromě dvou ředitelů u společnosti dále pracovali: Václav Souček (disponent, účetní, pokladník a personální vedoucí), Antonín Hirsch (obchodní zástupce), Rudolf Hromádka (expedient), Marie Charvátová (reklamistka), Josef Šlosar (zřízenec), Marie Kramešová (úřednice), Anna Kubíčková (úřednice), Milena Chalupníčková (úřednice), Karel Milec (sluha), Josefa Cimburová (lepička filmů), Bohumila Vybíralová (lepička filmů), Anna Fišerová (lepička filmů), Barbora Skálová (posluhovačka) a Anežka Příbylová (posluhovačka).

ců a u filmových umělců Heleny Bušové a Rudolfa Antonína Dvorského.¹⁷⁾ Manželé Feistovi byli jako občané třetí říše zatčeni a později nuceně odsunuti do Německa.¹⁸⁾

Zestátnění celého filmového průmyslu, které proběhlo podle Dekretu presidenta republiky č. 50/1945 Sb., o opatřeních v oblasti filmu, se pochopitelně vztahovalo i na společnost Dafa-film. Její majetek převzala Česká filmová společnost, která jmenovala na pozici národního správce dosavadního účetního firmy Dafa-film Václava Součka. Dále bylo v plánu předání některých místností Československému filmovému ústavu (ČSFÚ), který je měl využít pro potřeby Filmového archivu.¹⁹⁾

Na Moravě a ve Slezsku došlo k osamostatnění obchodního majetku společnosti Dafa-film. Konkrétně kino Palác ve Slezské Ostravě přešlo pod dozor Místního národního výboru, kde byl jako správce potvrzen dosavadní vedoucí kina. Obdobně se postupovalo i v kině a kavárně Elektra, kde provozy nově zajišťovala Ústřední rada odborů.²⁰⁾

Bývalý ředitel společnosti Karel Fencel zažaloval prostřednictvím Ministerstva informací československý stát kvůli nevyplacené odměně ve výši téměř devět set padesát tisíc korun československých, na kterou měl nárok z doby, kdy působil ve funkci ředitele společnosti Dafa-film. Celý spor mohl být ukončen už v listopadu roku 1946, kdy byla uzavřena mimosoudní dohoda mezi Karlem Fenclem a Ministerstvem informací. Celou tuto dohodu tehdy iniciovalo právní oddělení Státní

půjčovny filmů v Praze.²¹⁾ Tuto dohodu Ministerstvo informací odmítlo respektovat a následně Krajský soud civilní veškeré nároky Karla Fencle zamítl. Navíc mu uložil povinnost do čtrnácti dní uhradit náklady soudního jednání ve výši téměř čtyřicet dva tisíc korun československých.²²⁾

V roce 1949, kdy už proběhla likvidace společnosti v novém statním zřízení, se na krátký čas stal správcem Dr. Karel Myška. Po jeho úmrtí v roce 1950 byl likvidátorem ustanoven Československý státní film (ČSF) v Praze, kde byl odpovědnou osobou za výkon národní správy a likvidace ustanoven úředník ČSF JUDr. Václav Šefrna.

Archivní fond Dafa-film uložený v Oddělení písemných archiválií Národního filmového archivu je velmi torzovitý, neboť většina materiálu byla poničena požárem v roce 1935. Další část materiálu zničil původce v květnových dnech roku 1945. Pro badatele jsou zajímavé kromě částečně dochovaného spisového materiálu především personální spisy jednotlivých zaměstnanců, u kterých lze ve vybraných případech nalézt i osobní fotografie. Za pozornost také stojí spiso- vá dokumentace k provozu kin v Ostravě a Brně. Přestože archivní fond je neúplný, představuje pro badatele zajímavý pramen pro poznání dějin filmových společností na našem území.

Luboš Marek

17) „[...] veškerý majetek manželů Feistových z Prahy II. Wettenglova ul. 4. odvázel se v době před 5. květnem 1945 k úschově na tato místa: Paní Kudrnová Praha-Nusle, Táborská, Paní Helena Bušová, film. herečka Praha, R. A. Dvorský Praha, Marie Kramešová Praha II. U půjčovny č. 4“ [!]. NA, Ministerstvo informací (MI), k. 198, inv. č. 211, Protokol ze dne 5. června 1945.

18) NA, f. MI, k. 198, inv. č. 211, Protokol ze dne 5. června 1945. Manželka Erna Feistová byla po dvou dnech z vazby propuštěna.

19) „Po telefonické rozmluvě s Vámi sdělujeme, že místnosti po [firm]ě Dafa-film byly přiděleny Československému filmovému ústavu s výjimkou čtyř místností, užívaných státní výrobou /řed. Feix/. Těchto místností bude použito pro Filmový archiv“ [!]. NA, f. MI, k. 198, inv. č. 211, spis čj. 81457/1945.

20) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 194, Zpráva o služební cestě Václava Součka uskutečněné ve dnech 24. 4.–1. 5. 1946.

21) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 205, Protokol o mimosoudní dohodě ze dne 3. listopadu 1947.

22) NFA, f. Dafa-film, inv. č. 205, Opis rozsudku Krajského soudu civilního v Praze, číslo spisu Ck XI a 261/47.